

Voormalig Inspecteur-generaal Jan de Jong: opmerkingen bij besluit Gaswinning Groningen van 18 december 2015

“een kilootje meer aandacht voor de veiligheid van de Groningers”

Allereerst wat opmerkingen over het rapport van SodM (1), dan over de door hen gemaakte aanbevelingen (2), dan over de brief van de minister (3) en tenslotte mijn eigen conclusies en aanbevelingen (4).

1.Rapport SodM

SodM laat heel weinig heel van de NAM studie van november 2015 zoals ten aanzien van de:

- Bodemdalingssnelheid (NAM ziet geen verandering in bodemdalingssnelheid. (SodM/TU Delft/CBS zien een halvering);
- Seismiciteit (SodM ziet exponentiele stijging seismiciteit in het zuid-westen en zuid-oosten van het veld sinds de productie verhoging aldaar);
- Meet- en regelrapportage (SodM: “behoeft aanzienlijke verbeteringen”.);
- Seismische dreiging (SodM: “onderschatting van grondversnellingen”.);
- Seismisch risico (SodM: “gebaseerd op incorrecte grondversnellingen, het niet meenemen van 110.000 bijgebouwen en 40.000 woningen. Huizen in Bedum, Appingedam, Delfzijl en Groningen met te hoog risico buiten versterkingsprogramma NCG”.);
- Maatregelen om het seismisch risico te beperken (NAM vindt niveau van 33 mrd m3 verantwoord, SodM niet).

2.Aanbevelingen SodM

SodM heeft vier aanbevelingen gedaan. SodM doet de volgende vier aanbevelingen, die alle vier door de minister zijn overgenomen:

- 1. Breng de gasproductie terug tot een niveau waarbij het seismisch risico geminimaliseerd en zoveel mogelijk gestabiliseerd wordt, maar waarbij zodanig gelijkmatig wordt geproduceerd dat snelle productieflectuaties (tijdsduur week/maand) vermeden worden;*
- 2. Bepaal de jaarlijkse productieverdeling over de clusters in het Groningenveld op basis van het seismisch risico;*
- 3. Baseer het versterkingsprogramma van gebouwen bij voorkeur op seismische dreiging- en risicokaarten die gegrond zijn op de methode die NAM volgt en zorg dat de berekeningen, zodra mogelijk, bij een onafhankelijke instantie worden belegd;*
- 4. Laat zo snel mogelijk het maatschappelijk veiligheidsrisico voor het door geïnduceerde aardbevingen beïnvloede gebied bepalen op basis van de*

methode die deskundigen van de Commissie Meijdam, SodM en andere instellingen met elkaar zijn overeengekomen.

- De eerste aanbeveling is een vreemde aanbeveling, waarvoor in het rapport geen onderbouwing te vinden is. Het is nog sterker; door NAM én SodM (in hun respectievelijke rapporten) wordt gesteld dat daar eigenlijk te weinig gegevens voor zijn om daar iets over te zeggen. Een productieniveau van 27 mrd m³ met fluctuaties is waarschijnlijk beter (onderbuikgevoel) dan 27 mrd m³ met grotere fluctuaties, maar om te stellen dat 27 mrd m³ met fluctuaties beter zou zijn dan 21 of 23 mrd m³ met grotere fluctuaties is absoluut nergens bewezen en is ook in strijd met het gegeven dat seismiciteit samenhangt met compactie en compactie direct samenhangt met de hoeveelheid gas die onttrokken wordt. Ofwel 27 mrd m³ geeft meer compactie dan 21 of 23 mrd m³ en dus ook meer seismiciteit.

NB. 21 mrd m³ werd genoemd als zijnde genoeg voor jaren met warmer dan gemiddelde winters in brief aan TK in februari 2015. 23 mrd m³ wordt genoemd voor de zelfde winters in GTS studie van 28 september 2015, die bij de brief van de minister van 18 december is gevoegd.

NB. In de beantwoording van de kamervragen van deze week wordt bij de beantwoording van vraag 26 34 mrd m³ genoemd, bij de beantwoording van vraag 64 wordt 21 mrd m³ genoemd en bij het antwoord op vraag 196 23 mrd m³. Alle drie zijn waarden voor de hoeveelheid gas nodig voor jaren met warme winters.

- De tweede aanbeveling lijkt een verstandige, is overigens een herhaling van januari 2014. Echter als er na 3 jaar studeren nog steeds geen waarden zijn vastgesteld of overeengekomen voor o.a. de maximale sterkte van de bevingen, de maximale grondversnellingen en voor de risico's, is het verstandig om nu eerst deze parameters voorlopig vast te stellen en daar waar ze niet berekend kunnen worden uit te gaan van conservatieve aannames.
- Ook de derde aanbeveling is opmerkelijk. SodM geeft een vernietigend oordeel over het NAM rapport, ook ten aanzien van de aspecten seismische dreiging (grondversnellingen) en seismisch risico (grondversnellingen in samenhang met kwantiteit en kwaliteit bebouwing). Om dan voor te stellen om de door NAM gebruikte methode voor het maken van dreigings- en risicokaarten de basis te laten zijn voor het versterkingsprogramma is op zijn minst vreemd. Hoe kunnen de uitkomsten zo verkeerd zijn als de methode zo goed is ?

- Ten aanzien van de vierde aanbeveling het volgende; sinds de invoering van de wet milieubeheer (1993 ?) worden voor externe risico's de begrippen "individueel-en groepsrisico" gebruikt die helder omschreven zijn in diverse beleidsstukken van I&M. De commissie Meydam in samenspraak met SodM stelt voor om het groepsrisico niet te gebruiken met als belangrijkste reden dat het niet in de wet zou staan. SodM heeft samen met het expertise centrum van de overheid, het RIVM, in januari 2014, **voor de regio Loppersum** het groepsrisico bepaald. Daarmee kon dan ook het risico voor de mensen in Loppersum worden vergeleken met het risico voor mensen elders boven het gasveld en met mensen elders in het land die aan andere risico's worden bloot gesteld. Het is vreemd dat het RIVM niet langer betrokken is bij het in kaart brengen van de risico's. De introductie van "maatschappelijk risico" brengt opnieuw meer onduidelijkheid in het geheel.

3. Brief minister 18 december 2015

- Opmerking bij Inleiding (blz.2, onderaan): *"de verbeterde fysische en geologische kennis van de ondergrond heeft er onder andere toe geleid dat de seismische dreiging beter en nauwkeuriger in beeld gebracht kan worden, met als resultaat dat de seismische dreiging in het centrum van het aardbevingsgebied een veel gunstiger beeld laat zien dan voorheen van werd uitgegaan."* Hier wordt een beeld neergezet dat niet overeenkomt met de realiteit. De seismiciteit (niet de dreiging) in het centrum van het veld is afgenomen door het stop zetten van de productie in Loppersum. Overigens is dat slechts tijdelijk. Na 1 á 2 jaar vanaf nu zal dat effect zijn uitgewerkt. Ten aanzien van de seismische dreiging mag de NAM in haar rapport dan wel stellen dat deze kleiner is geworden, maar SodM in haar rapport stelt dat de dreiging door de NAM wordt onderschat. Dus hoezo gunstiger ? Ook op andere plekken in de brief baseert de Minister zich op het rapport van de NAM, terwijl dat ernstig bekritiseerd wordt door zijn toezichthouder SodM.
- Opmerking bij Winningsniveau (blz.3, midden): *"SodM adviseert een productieniveau te vermijden dat sterke productieflectuaties noodzakelijk maakt. Het kabinet acht het vanwege de sterke kwalitatieve duiding die SodM aan dit effect geeft, onverstandig om het gaswinningsniveau voor het gasjaar 2015/2016 verder terug te brengen dan 27 mrd m³".* Er zijn volgens NAM én SodM te weinig gegevens voorhanden om het effect (op de seismiciteit) van snelle productie fluctuaties feitelijk te onderbouwen. Seismiciteit hangt direct samen met compactie, compactie is direct

afhankelijk van de hoeveelheid gas die onttrokken wordt. Daarom is 23 mrd m³ (met fluctuaties) beter dan 27 mrd m³ (met iets minder fluctuaties)

- Opmerkingen bij Versterkingsopgave (blz. 5, iets boven het midden): "*De definitieve versterkingsopgave moet verder worden vastgesteld op basis van inspecties*". Als er geen overeenstemming is over de seismische dreiging, de seismische risico's en als er veel woningen en gebouwen buiten de analyse zijn gehouden, zijn inspecties echt niet genoeg om tot een adequaat definitief versterkingsplan te komen.

4. Eigen (JdJ) conclusies en aanbevelingen

- Allereerst is het opvallend dat opnieuw een studie van de NAM sterk wordt bekritiseerd door SodM in samenwerking met TNO, CBS en TU Delft. Wat zegt dit over de NAM ?;
- Na drie jaar is er nog geen zicht op consensus over grondversnellingen, aantal huizen dat is blootgesteld, effect van productie op risico enz. enz.;
- Eigenlijk bestaat er alleen consensus over het feit dat seismiciteit samenhangt met compactie en over het feit dat de seismiciteit regelbaar is door de hoogte en de verdeling van de productie te variëren en dat de seismiciteit met een vertraging van enkele maanden op zulke veranderingen reageert.;
- In de vorige studie en brieven van de minister ging het nog over tienduizenden huizen die getroffen zouden kunnen worden. In 2015 zouden er 3000 huizen versterkt worden. In 2016 zo'n 5000. Eind 2015 is een begin gemaakt met het versterken van de eerste 23 woningen (in Loppersum). Er zijn inmiddels 55.000 schademeldingen geregistreerd. Volgens SodM en NAM zijn er vele huizen aan de randen van het veld (in Delfzijl, Bedum, Appingedam en de stad Groningen) die een te groot risico lopen (groter dan 10 tot de macht min 5) die niet in de prioriteitsgebieden van de NCG vallen. Ondanks dit alles durft de NAM te beweren dat slechts 3100 huizen in de komende 5 jaar moeten worden versterkt.
- De inzet van de stikstof installaties voor het behandelen van hoog-calorisch gas tot de Groninger kwaliteit bedroeg in 2015 slechts 34 %. Begin vorig jaar heeft de minister aangegeven dat de installaties tot 85 % ingezet zouden kunnen worden. Waarom is dat niet gebeurd ?

- In het rapport van SodM van januari 2013 wordt gesteld dat bij een productie van 12 mrd m³ de seismiciteit nagenoeg nihil zal zijn. De huidige IGM neemt daar nu afstand van ("*het betref een voorlopige, speculatieve analyse op basis van een vergelijking waarvan de juistheid toen en nog steeds niet kan worden vastgesteld*"). Dit ondanks dat alle andere belangrijke conclusies inmiddels correct bleken te zijn. Waarom deze opstelling van SodM en waarom deze aanbevelingen?

Op basis van het voorgaande stel ik voor om:

- Direct terug te gaan met de productie tot 23 mrd m³ per en zo snel mogelijk extra Noors gas (Statoil), of LNG in te voeren en dit te behandelen in de nu onderbezette stikstof installaties, zodat de productie van Groningen nog verder naar beneden kan en versnel de voorbereiding en de bouw van extra stikstof installaties;
- Stel een aantal voorlopige aannames vast voor die belangrijke parameters waarover na 3 jaar studeren nog geen consensus bestaat waardoor op korte termijn realistische risicoanalyses gemaakt kunnen worden aan de hand waarvan dan het nieuwe winningsplan en een definitief versterkingsplan kunnen worden gemaakt. Genoemde aannames moeten voldoende conservatief zijn totdat er goede onderbouwingen komen voor aanpassingen.;
- Bereken de risico's voor alle dorpen en stadjes en de stad Groningen op basis van de methode die SodM en RIVM in januari 2014 hebben gebruikt om het risico in Loppersum te berekenen. Waar ook de Raad van State gebruik van heeft gemaakt bij haar uitspraak in november 2015. Betrek het RIVM opnieuw bij deze risico berekeningen ;